

CYKL ZAJĘĆ Z „HOBBITA” J.R.R. TOLKIENA

Proponowany tutaj cykl zajęć z „Hobbita” jest efektem mojej kilkuletniej pracy dydaktycznej z dziećmi i młodzieżą. Może być zrealizowany w gimnazjum na profilu rozszerzonym, lub na zajęciach dodatkowych. Składa się z dziewięciu ramowych scenariuszy lekcji, do których dołączam sprawdzian dostosowany do cyklu oraz propozycje tematów prac pisemnych. Dodatkowo zamieszczam propozycje imprez oraz zajęć ponadplanowych, które można przeprowadzić niezależnie od całości: na lekcji języka polskiego, kółku polonistycznym, lekcji bibliotecznej, czy nawet na godzinie wychowawczej. Podane poniżej scenariusze można skrócić i przystosować do profilu ogólnego. Dodatkowo załączam również test czytania ze zrozumieniem oparty na fragmencie z „Hobbita” wraz z kryteriami oceniania.

IX. CZYM INSPIROWAŁ SIĘ TOLKIEN PISZĄC „HOBBITA” I INNE SWOJE POWIEŚCI?

Czas trwania: 90 minut.

UWAGA: Zajęcia mają charakter mini-kongresu tolkienowskiego. Uczniowie występują w roli referentów, którzy samodzielnie przygotowują odczyty na temat inspiracji literackich u Tolkiena. Warto zadbać o odpowiedni wystrój sali. Rezygnujemy z ławek, krzeselka układamy tak, jak na sali konferencyjnej. Dla referentów przygotowujemy specjalną katedrę – może to być np. biurko nauczyciela. Uczniowie kilka dni wcześniej wpisują się na listę odczytów: Podają imię, nazwisko oraz temat wykładu. Według tej listy są później proszeni o zabranie głosu. Po skończonym odczycie przychodzi pora na pytania uczestników kongresu. Warto taką lekcję nagrać, by potem móc dokładnie odtworzyć treść wykładów. Można zainstalować mikrofon przy biurku, który zapewni lepszą jakość nagrania, a jednocześnie pogłębi atmosferę zjazdu naukowego. Zajęcia otwiera i zamyka organizator kongresu – nauczyciel. Poniższe wykłady to przykładowe notatki z wygłoszonych wystąpień. Zalecane jest jednak, by uczniowie samodzielnie notowali treści zawarte w referatach.

Słowo wstępne:

Witam wszystkich uczestników kongresu tolkienowskiego. Na dzisiejszą okazję zapowiedziało się kilku referentów, którzy podjęli się opracowania wykładów o inspiracjach literackich Tolkiena podczas tworzenia „Hobbita” i innych swoich dzieł. Zachęcam wszystkich uczestników kongresu do notowania, gdyż referaty przygotowane na dzisiaj niosą z sobą wiele ciekawych treści. Cała konferencja będzie nagrywana i zostanie przekazana do archiwum naszej szkoły. Ogłaszam otwarcie kongresu i proszę o zabranie głosu przez pierwszego referenta.

PRZYKŁADOWE TEMATY WYSTĄPIEŃ:

1. „Beowulf” inspiracją dla „Hobbita” i „Władcy Pierścieni”
2. „Kalewala” jako jeden z przyczynków powstania historii Śródziemia
3. Las Birnam a las Fangorn

4. Inspiracje zaczerpnięte z legend Skandynawskich
5. Odyn a Gandalf
6. Echo legend arturiańskich w dziełach Tolkiena.

PRZYKŁADOWE NOTATKI Z KONGRESU TOLKIENOWSKIEGO:

1. „Beowulf” inspiracją dla „Hobbita” i „Władcy Pierścieni”

„Beowulf” to najstarszy poemat anglosaski. Opowiada o rycerzu Beowulfie. Ginie on w potyczce z ognistym smokiem, któremu ktoś ukradł złoty puchar. Tolkien z tego poematu zaczerpnął nazwy i imiona (Frodi – Frodo), opisy rycerskich zwyczajów i sam klimat opowieści. Poemat był inspiracją do napisania „Hobbita” i „Władcy Pierścieni”.

2. „Kalewala” jako jeden z przyczynków powstania historii Śródziemia

„Kalewala” to fińska epopeja narodowa. Właśnie na języku fińskim Tolkien oparł wymyślone przez siebie języki, a zwłaszcza quenien – język elfów Wysokiego Rodu. Tolkien był zachwycony „Kalewałą”. Znalazł w niej inspirację dla całej swojej historii Śródziemia, opisaną w Silmarillionie. Zapożyczył z niej motyw magicznego przedmiotu (pierścienia), od którego zależą losy całego świata.

3. Las Birnam a las Fangorn

Tolkien w wieku chłopięcym wybrał się na przedstawienie teatralne sztuki Szekspira pt. „Makbet”. Ciekawiło go, w jaki sposób zostanie zrealizowana przepowiednia: „Makbeta mocy nie skruszy, póki Birnamski wielki las nie ruszy”. Rozczarował się jednak, gdy na scenę wkroczyła grupa statystów przybranych w gałęzie. Nie odpowiadało to wyobrażeniom przyszłego pisarza, którego zainspirowały poruszające się drzewa. Tak narodzili się entowie – pasterze drzew, wyglądający jak drzewa oraz ożywione drzewa: huornowie z lasu Fangorn.

4. Inspiracje zaczerpnięte z legend Skandynawskich

„Saga Volsunga” to cykl legend skandynawskich, które legły u podstaw poematu „Pierścień Nibelungów”. Tolkien zapożyczył stąd pomysł pierścienia władzy. W sadze Sigurd zabija smoka Fanfara, aby zdobyć skarb karłów – magiczny pierścień, który jednak przynosi samo nieszczęście. Pomysł z Jedynym Pierścieniem i dziewiętnastoma mu podległymi z pewnością miał swe źródła również w mitach o Odynie.

5. Odyn a Gandalf

Głównym bohaterem legend skandynawskich jest Odyn, bóg wojny i zwycięstwa, wielki mag. Przedstawiany był jako jednooki starzec w szerokim kapeluszu i z wielkim kijem. Miał złoty pierścień zwany Draupnir, wykuty przez gnomy.

6. Echo legend arturiańskich w dziełach Tolkiena.

We „Władcy Pierścieni” Aragorn dostaje miecz wykuty ze szczątków Nasila – ostrza, którym niegdyś Isildur odciął Pierścień z ręki Saurona. W legendach arturiańskich odnajdujemy opowieść o Eskaliburze, mieczu wbitym w kamień. Wyciągnąć go może jedynie prawowity król Anglii. Dokonuje tego Artur. W legendach pojawia się także Avalon – Wyspa Błogosławionych na Morzu Zachodnim. Być stała się ona inspiracją leżących na Zachodzie Nieśmiertelnych Krajów, do których płyną elfowie opuszczając Śródziemie.

UWAGA: Notatki zostały zredagowane na podstawie „Pierścienia Tolkiena” D.Day’a oraz innych źródeł.

Podsumowanie i zakończenie kongresu:

W imieniu organizatorów i uczestników dzisiejszego kongresu tolkienowskiego, Dziękuję referentom za wygłoszenie ciekawych wystąpień. Po wysłuchaniu dzisiejszych wykładów widzimy jasno, że to właśnie baśnie, mity i legendy zainspirowały profesora J.R.R. Tolkiena, wybitnego pisarza, poważnego naukowca i znawcę starożytnych języków, do stworzenia opowieści o Śródziemiu. Jeszcze raz dziękuję wszystkim za przybycie i ogłaszam zakończenie kongresu.

Autor: Cecylia Buczko
tekst pobrany ze strony: <http://www.tolkien.com.pl/ennorath>

MATERIAŁY:

BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA:

J.R.R. Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*, tłum. M. Skibniewska, Iskry, W-wa 1997.

BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA:

R. Foster, *Encyklopedia Śródziemia*, Amber, W-wa 1998.

J. Carpenter, *Wizjoner i marzyciel*, Alfa, W-wa 1997. – Biografia pisarza (może być również inna pozycja biograficzna dotycząca Tolkiena) – z tej pozycji pochodzi biografia przygotowana przez nauczyciela.

A. Kubala, *Przewodnik po nazwach miejscowych Śródziemia*, Amber, W-wa

J.R.R. Tolkien, *Władca Pierścieni*, tłum. M. Skibniewska, wyd. Muza, W-wa 2002.

J.R.R. Tolkien, *Silmarillion*, tłum. M. Skibniewska, wyd. Amber, W-wa 2007.

J.R.R. Tolkien, *Niedokończone opowieści*, wyd. Amber, W-wa 2007.

K.W. Fonstad, *Atlas Śródziemia*, Amber, W-wa 2007.

D. Day, *Pierścień Tolkiena*, Amber, W-wa 1997.

MATERIAŁY DODATKOWE:

Rekwizyty (elementy stroju, fajka, mapy, itd...) (wymienione są każdorazowo w „Uwagach”)

UWAGA: Każdorazowo nauczyciel informuje uczniów, jaki będzie temat kolejnych zajęć, by ci mogli się przygotować. Standardowym zadaniem domowym jest zebranie przez uczniów informacji potrzebnych do przeprowadzenia zajęć. Nie wystarczy, że nauczyciel będzie przygotowany. Wymagane jest również, by uczniowie orientowali się w omawianym temacie. Wówczas lepiej przyswoją sobie wiadomości i bardziej docenią powieść Tolkiena.